

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 52, din 10.07.2011

Trilaterala Chișinău – Bruxelles - Kiev

**Transcriptul emisiunii radiofonice, din 10 iulie 2011, realizată de Asociația pentru Politică Externă (APE) în colaborare cu Agenția de știri și analize Imedia și cu asistența Fundației germane Friedrich Ebert Stiftung (FES). Emisiunea este difuzată la Radioul Vocea Basarabiei în fiecare duminică.*

Principalele teme ale emisiunii:

1. Miza vizitei Președintelui Consiliului European Herman Van Rompuy la Chișinău
2. Esența principiului UE „mai mult pentru mai mult” (mai multă asistență financiară pentru mai multe reforme)
3. Închiderea subiectului Palanca și vizita Ministrului de Externe ucrainean Konstantin Gryshchenko la Chișinău
4. Participarea Kievului în reglementarea problematicei transnistrene

Corneliu RUSNAC, moderator IMEDIA: Buna ziua stimați ascultători! Sunt Corneliu Rusnac și vă salut la o nouă serie de emisiuni de Sinteze și Dezbateri pe teme de Politică Externă. Aceste emisiuni sunt realizate cu suportul Asociației pentru Politică Externă și finanțate de Fundația Friedrich Ebert.

Invitatul nostru de astăzi este chiar **directorul executiv al Asociației pentru Politică Externă dl Victor Chirilă**. Bună ziua!

În emisiunea de astăzi vom aborda două teme mai importante care au marcat dimensiunea externă în ultimele zile, este vorba despre vizita Președintelui Consiliului European, Herman Van Rompuy la Chișinău și vizita Ministrului de Externe ucrainean Konstantin Gryshchenko în R. Moldova. Să începem cu vizita dlui Herman Van Rompuy, așadar dle Chirilă care a fost miza vizitei sale la Chișinău?

1. Miza vizitei Președintelui Consiliului European Herman Van Rompuy la Chișinău

Victor CHIRILĂ, directorul executiv al Asociației pentru Politică Externă: Cred că miza a fost să transmită un semnal de susținere, de încurajare pentru actuala Guvernare, pentru Alianța de Integrare Europeană și chiar o încurajare pentru partidele din opoziție, o încurajare de a se implica în procesul de reforme, de a participa la evoluțiile politice din țara noastră, evoluții care să ducă la stabilizarea instituțională și politică a R. Moldova astfel încât agenda de integrare europeană să aibă sorti de izbândă. Este clar pentru toți că integrarea europeană nu poate fi făcută doar de partidul liberal democrat, partidul liberal și partidul democrat. Este nevoie ca majoritatea societății și majoritatea clasei politice, inclusiv și acei politicieni din partidul comunistilor, politicieni moderni, cu viziuni moderne, cu viziuni pro-europene, dornici să se implice în discuții cu eventuali parteneri să fie parte a acestui proces. Numai atunci, cred că R. Moldova ar avea șanse să combată corupția, să reformeze instituțiile statului așa încât

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 52, din 10.07.2011

ele să fie funcționale, așa încât să scăpăm de sistemul clientelar și corupt, așa cum se vorbește în ultimul timp.

Corneliu RUSNAC: Bine, dar de ce tocmai acum a venit înaltul oficial la Chișinău?

Victor CHIRILĂ: Vizita lui a fost planificată din timp. Ea încununează un șir întreg de vizite întreprinse de oficiali europeni, fie de Miniștri de Externe a Uniunii Europene, fie de șefi de Guverne a Uniunii Europene, precum a fost dl Donald Tusk, Prim Ministrul Poloniei. De asemenea, să nu uităm că R. Moldova a fost vizitată în ultimul an și de Comisarul European pentru Extindere și Politica Europeană de Vecinătate Stefan Fule, de Baroneasa Cathrine Ashton care este Înalt Reprezentantul al Uniunii Europene pentru Politica Externă și de Securitate Comună a UE. Iată că dl Van Rompuy care este Președintele UE, el prezidează de fapt toate Summiturile UE la nivel de șefi de state și șefi de Guverne, a venit și el să-și exprime susținere, să exprime anumite mesaje destul de pertinente pentru noi toți și, în special, pentru politicienii actuali.

Corneliu RUSNAC: Prin urmare, vizita Președintelui Van Rompuy la Chișinău nu are nici o legătură cu tensiunile care au apărut în ultimele săptămâni?

Victor CHIRILĂ: Fără îndoială, este o coincidență, nu este un eveniment planificat astfel încât să se suprapună peste jocurile politice de la Chișinău.

Corneliu RUSNAC: În ce măsură vizita Președintelui Consiliului European ar putea impulsiona mersul reformelor în R. Moldova?

Victor CHIRILĂ: Dl Van Rompuy a transmis, după părerea mea, două mesaje importante și actuale pentru noi toți. În primul rând, a spus clar că R. Moldova trebuie să se implice activ în combaterea corupției care erodează instituțiile statului, partidele politice, comunitatea de afaceri din R. Moldova, buna funcționare economiei, erodează chiar și eficiența sistemului democratic din R. Moldova. Acest fenomen trebuie combătut. Acest fenomen nu poate fi combătut dacă nu reformezi sistemul judiciar din țară, dacă nu reformezi poliția. Corupția, fără a face schimbări radicale în sistemul judiciar și în Ministerul de Interne, nu poate fi combătută. Plus la aceasta pentru ca acest deziderat, aceste obiective să fie materializate R. Moldova are nevoie de stabilitate politică, părerea mea, poate unii sunt împotriva acesteia, dar cred că nu putem să absolutizăm combaterea corupției în așa măsură încât să aruncăm în aer configurația politică din R. Moldova pe care se bazează actuala guvernare, pe care se bazează buna funcționare a instituțiilor, stabilitatea politică din R. Moldova, pe care se poate construi o coerență și previzibilitate în raport cu vecinii noștri și societatea țării. Este nevoie de stabilitate politică și acest lucru presupune nu doar alegerea Președintelui. Alegerea președintelui, fără îndoială, este o problemă politică, o criză instituțională într-o anumită măsură, dar care afectează și buna guvernare a Alianței actualmente, dar cred eu, este nevoie de o mai mare coeziune o mai mare cooperare, o mai mare solidaritate, coordonare între toate partidele politice de care depinde soarta țării. Soarta țării nu depinde doar de Alianța pentru Integrare Europeană, depinde și de Partidul Comuniștilor care trebuie să fie cât mai angajat în procesele politice, să nu se distanțeze de aceste procese, să fie mai puțin agresiv, să fie mult

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 52, din 10.07.2011

mai angajat în găsirea unor eventuali parteneri. Noi avem nevoie de un partid de opoziție credibil care să monitorizeze acțiunile guvernărilor. Ori, fără un astfel de partid cu siguranță asistăm la asemenea scene de scandal interminabile între membrii Alianței pentru Integrare Europeană. Eu cred că și membrii Alianței pentru Integrare Europeană trebuie să-și răcească spiritele și să-și stăpânească ambițiile și, uneori, să facă compromisuri în dialogul între ei. Mi se pare că avem o insuficiență de dialog, avem o insuficiență de încredere între membrii Alianței pentru Integrare Europeană și lucrul acesta nu deranjează numai pe noi, cetățenii R. Moldova, dar tot mai mult pune semne de întrebare în capitalele europene, semne de întrebare legate de eficiența Guvernării și capacitatea acestei Guvernări să-și ducă la capăt agenda de reforme pe care a anunțat-o în martie 2010 la Bruxelles.

Corneliu RUSNAC: Vorbind despre susținerea financiară ce va fi acordată R. Moldova de către UE, Herman Van Rompuy a spus următoarele „mai mult pentru mai mult”, adică mai mulți bani pentru mai multe reforme. Ce înseamnă la modul practic acest lucru?

2. Esența principiului UE „mai mult pentru mai mult” (mai multă asistență financiară pentru mai multe reforme)

Victor CHIRILĂ: Practic este foarte simplu. R. Moldova dacă nu va înregistra progrese pe calea reformelor și, în special, la Ministerul de Interne, Sistemul Judiciar, nu va primi acei 50 de milioane de euro pentru reforma acestui sistem, acestui sector, care este esențial pentru a porni eficient lupta împotriva corupției. Corupția nu poate fi combătută peste noapte, însă contează foarte mult să ai niște instrumente instituționale eficiente care mereu să combată acest fenomen, mereu să-i reducă impactul asupra societății și asupra funcționării instituțiilor statului. Corupția subminează orice idee de integrare europeană, orice idee de modernizare a R. Moldova. De aceea, pentru a obține această asistență financiară crescândă a UE, este nevoie să demonstrăm că progresăm pe calea reformelor, pe calea angajamentelor pe care le-am convenit cu UE. Deocamdată, din păcate, reforma sistemului judiciar stagnează, bate pasul pe loc, inclusiv și la Ministerul de Interne, reforma bate pasul pe loc și banii aceștia ar putea să nu fie recepționați în timpul apropiat. Plus la aceasta, cum să dai 50 de milioane de euro unor instituții care sunt dominate de fenomenul corupției. Care este certitudinea că acești bani nu se vor evapora ca și multe alte credite și donații făcute de partenerii noștri de dezvoltare. Prin urmare, trebuie să demonstrăm partenerilor noștri că acești bani vor fi folosiți eficient. Ori, deocamdată, foarte mulți bani vin nu datorită progreselor, cât mai curând datorită aceluși credit de încredere de care vorbim mai bine de doi ani.

Corneliu RUSNAC: După toate problemele care au fost înregistrate în ultimul timp, în ce măsură are R. Moldova șansa să-și păstreze imaginea de istorie de succes în relația cu UE?

Victor CHIRILĂ: Eu cred că Alianța pentru Integrare Europeană trebuie să revină la documentul de bază și anume programul de guvernare care a fost negociat cu mult greu, în urma multor discuții și nopți nedormite, în special, și de societatea care aștepta acest document care să-i unească pentru atingerea unui obiectiv major, cum ar fi integrarea europeană, care înseamnă pentru noi toți modernizarea țării, bunăstare, prosperitate, stabilitate socială și politică. Ori, acest document este tot mai mult dat uitării de

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 52, din 10.07.2011

către membrii Alianței. În acel document sunt prevăzuți pași concreți care au menirea să ducă la combaterea corupției. Nu trebuie să descoperim nimic nou. Acolo este descris pas cu pas ce trebuie de făcut. Anume la discutarea și implementarea acestor reforme trebuie să revină Alianța. Nu trebuie să se discute abstract despre combaterea corupției. Combaterea corupției presupune reforme punctuale care vizează instituții concrete. Dacă anumiți actori ai Alianței sunt împotriva acestor reforme, în acest caz, cred că acel membru al Alianței care dorește cât mai rapid să implementeze această agendă trebuie să vină în fața cetățenilor și să spună „uitați-vă, noi vrem să facem acest lucru, întâmpinăm rezistență, avem nevoie de susținerea voastră, avem nevoie de susținerea și presiunea societății asupra acestor componente”. Eu personal, și mulți cetățeni ai țării noastre nu aud un astfel de discurs, în schimb, se vorbește despre sistemul clientelar, despre corupție, dar niciodată nu ajungem la esență. Ce trebuie de schimbat? Care sunt acele practici care împiedică reformele? Care sunt acei oameni care împiedică reformele? Practicile nu sunt abstracte, ele sunt perpetuate de oameni și acest lucru trebuie să fie spus clar. Oamenii uneori devin obstacole pentru implementarea reformelor și dacă acești oameni se opun programului de Guvernare atunci trebuie de găsit modalități ca ei să fie înlocuiți din funcțiile care le permit să se opună proceselor de reforme.

Corneliu RUSNAC: În ce măsură partenerii de dezvoltare a R. Moldova ar putea influența s-au sugera cumva actualei Alianțe să depășească tensiunile din interior?

Victor CHIRILĂ: Uniunea Europeană și partenerii de dezvoltare ne-au promis aproape 2 miliarde de euro în martie 2010 pentru un program concret de reforme care se numește „Să regândim Moldova”. Acesta este un instrument foarte important în a determina R. Moldova, Guvernarea de la Chișinău să se țină de angajamente, să-și respecte angajamentele. În plus, această deschidere politică nu este necondiționată. Dimpotrivă, ea este condiționată de fapte și nu de un discurs pro-european, care să-i aline pe funcționarii europeni, să le ungă ochii cu diferite lucruri frumoase și promițătoare despre voința politică care există în R. Moldova. Tot mai multe întrebări există despre această voință politică. Voința politică fără fapte este un bluf. Deschidere din partea UE, dorința acesteia de a ne susține este, de asemenea, un privilegiu pentru noi, un privilegiu care poate acționa asupra noastră ca un instrument de presiune. Noi putem pierde în orice moment acest sprijin politic și financiar al UE, dacă nu ne ținem de cuvânt, dacă vorbim mereu despre combaterea corupției, dar nu facem nimic în instituțiile pe care le administrăm. Trebuie să demonstrezi, în primul rând, fapte concrete în instituțiile pe care le guvernezi pentru ca apoi să creezi o presiune asupra tuturor componentelor puterii să facă același lucru. Este nevoie și de o mai mare sinceritate, inclusiv, din partea Uniunii Europene. Uniunea Europeană trebuie să înțeleagă că în prezent Alianței pentru Integrare Europeană ajuns la un moment de răscruce, crucial pentru existența sa. Este un moment delicat când nu mai este nevoie doar de laude, de încurajări. Este nevoie de mesaje sincere despre evoluțiile negative care se înregistrează la noi în ultimul timp și care pot răsturna stabilitatea politică a țării și agenda sa de reforme. Cu cine putem să facem acum alte Alianțe, cu Partidul Comuniștilor? Cu Partidul Comuniștilor care are, în continuare, un discurs agresiv în raport cu partenerii din Alianță, potențiali parteneri din Alianță? Un Partid Comunist care utilizează întâlnirile cu partenerii europeni, inclusiv cu Van Rompuy pentru a se plânge în loc să discute despre agenda de viitor a țării, ce și cum trebuie de schimbat pentru a moderniza R. Moldova împreună cu alți parteneri?

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 52, din 10.07.2011

E timpul că Partidul Comuniștilor să devină realist, cumpătat și deschis pentru întreaga societate. Ne-am săturat de această ură față de România, față de UE, SUA, această aroganță pe care o demonstrează cu orice ocazie când vin la Chișinău înalți oaspeți din SUA și UE. Acest lucru nu demonstrează că ei într-adevăr ar fi interesați într-un parteneriat, într-o eventuală coaliție cu un alt partid politic astfel încât să ducem la capăt agenda de modernizare a țării, o agendă care să ne apropie de UE. De aceea, consider că funcționarii europeni, politicienii europeni trebuie să echilibreze mesajele lor de laude cu mesaje sincere despre situația reală din țară, astfel încât să determine pe politicienii de la Chișinău pentru a se angaja mult mai serios și temeinic în procesul de reforme, iar această angajare nu poate avea loc fără o comunicare mai bună, fără stăpânirea acelor prejudecați meschine pe care le au ei unul față de altul. Noi așteptăm niște politicieni europeni și nu niște politicieni care mereu se gândesc la propriile lor interese. De ajuns! Mulți din ei au afaceri, au o stare materială destul de bună, eu cred că este timpul să se gândească și la interesul cetățenilor simpli. În multe privințe, avem percepția că interesele noastre sunt neglijate.

Corneliu RUSNAC: Să trecem acum la vizita Ministrul de Externe ucrainean Konstantin Gryshchenko la Chișinău. Vizita sa survine la scurt timp după ce R. Moldova a finalizat procedurile de transmitere în proprietatea Ucrainei a tronsonului de drum Odessa - Reni de lângă localitatea Palanca din raionul Ștefan Vodă. Subiectul Palanca poate fi considerat unul închis și în ce măsură transmiterea șoselei de lângă Palanca în proprietatea Ucrainei ar putea duce la deblocarea relației cu Kievul cum au afirmat mai multe voci?

3. Închiderea subiectului Palanca și vizita Ministrului de Externe ucrainean Konstantin Gryshchenko la Chișinău

Victor CHIRILĂ: După părerea mea, subiectul Palanca a fost închis la 30 iunie când a fost semnat Actul de determinare și stabilire a hotarelor șoselei care a fost transmisă în proprietate Ucrainei. Șoseaua de la Palanca, acele 7,7 km de pe drumul Odessa – Reni, a fost transmisă în proprietatea Ucrainei încă în februarie 2002, când guvernarea de atunci a semnat actul de predare a acestui obiect infrastructural. Acest Act de predare a fost semnat în baza Protocolului adițional la Tratatul de Frontieră între R. Moldova și Ucraina care a fost semnat în august 1999, dar a fost ratificat de Parlamentul R. Moldova, dominat de Partidul Comuniștilor în noiembrie 2001. Ceea ce a făcut actuala Guvernare în ultimii doi ani a fost să negocieze cu partea ucraineană cum va fi exploatat acel traseu de șosea de 7.7 km, cum va fi întreținut acest obiect infrastructural, cum va fi respectat dreptul la libera circulație a cetățenilor de la Palanca, libera circulație care să le permită acces nestingherit către cele 900 hectare de pământ care se află dincolo de șoseaua de la Palanca, cum va fi respectat dreptul cetățenilor de la Palanca să beneficieze de acea mică piață care le permite să-și desfacă produsele naturale acolo, cum și unde vor fi instalate bornele care vor determina traseul care se află în proprietatea Ucrainei. Deci toate aceste lucruri au fost negociate. Au fost negociate poate mai mult timp decât se aștepta, dar, în sfârșit, cred că ambele părți au ajuns la un compromis care să satisfacă și așteptările cetățenilor noștri de la Palanca. Cred că cetățenii de la Palanca au avut tot dreptul să fie indignați, cetățenii de la Palanca au procedat corect că și-au manifestat această indignare, determinând autoritățile noastre să negocieze cu mare seriozitate respectarea drepturilor lor și bravo lor că au avut curajul să facă acest lucru. De acum în acolo, trebuie să

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 52, din 10.07.2011

urmărim atent cum vor fi respectate de partea ucraineană drepturile lor. În momentul în care aceste drepturi vor fi încălcate sigur că cetățenii trebuie să comunice autorităților noastre, care vor interveni prin intermediul comitetelor pe care le au împreună cu partea ucraineană și vor aplana aceste conflicte. Dacă partea ucraineană nu-și va respecta angajamentele, atunci de partea noastră este UE și dreptul internațional și, cu siguranță, vom soluționa aceste probleme tehnice. Însă, punând punct pe această problemă, cred că suntem pe un făgaș bun în relația noastră cu Kievul pentru că, în sfârșit, după cinci ani aducem pe un făgaș firesc dialogul nostru politic, deschidem noi oportunități pentru colaborarea noastră economică, deschidem noi oportunități, inclusiv, pentru agenda noastră comună de integrare europeană, de liberalizare a regimului de vize, pentru demarcarea frontierei și, nu în ultimul rând, oportunități pentru o mai bună conlucrare cu Kievul asupra subiectului transnistrean. Kievul este un actor strategic pentru R. Moldova atât pe dimensiunea integrării europene cât și pe dimensiunea soluționării problemei transnistrene care este parte integrantă a agendei noastre de integrare europeană. Integrarea europeană nu poate fi dusă la bun sfârșit dacă nu va fi soluționată problema transnistreană și nu vom putea să beneficiem de liberalizarea regimului de vize cu UE dacă nu vom soluționa problema controlului eficient a traseului transnistrean al frontierei moldo – ucrainene. Or, pentru aceasta trebuie să demarcăm clar acest segment și să îmbunătățim controlul în comun. Eu cred că prin declarația care a fost semnată de Ministrul de Externe Konstantin Gryshchenko și Ministrul de externe al R. Moldova dl Iurie Leancă cu privire la cooperarea în domeniul integrării europene se deschide un nou capitol în relația noastră cu Kievul și cred că vom asista la o dinamizare și a dialogului politic la diferite niveluri și a cooperării practice între Kiev și Chișinău.

Corneliu RUSNAC: După finalizarea dosarului Palanca, ne putem aștepta la o participare mai activă a Kievului la procesul de reglementare a conflictului transnistrean?

4. Participarea Kievului în reglementarea problematicii transnistrene

Victor CHIRILĂ: Suntem în drept să ne așteptăm la acest lucru. Ne încurajează faptul că Ucraina susține soluționarea acestei probleme respectând suveranitatea și integritatea R. Moldova. De asemenea, Ucraina se pronunță pentru democratizarea acestei regiuni. Există anumite nuanțe. Conform Planului Iușenko, Kievul ar fi vrut ca această democratizare să fie realizată într-un termen scurt. Noi credem, însă, că democratizarea reală a regiunii transnistrene poate fi realizată într-o perioadă mai lungă de timp. Nu este de ajuns să organizezi un referendum sau niște alegeri libere ca să demonstrezi că acolo este democrație. Democrația presupune niște reforme instituționale foarte profunde, inclusiv lichidarea aceluși Minister al Securității MGB care există la Tiraspol; demilitarizarea acestei regiuni; schimbarea la vârf, schimbarea dlui Smirnov care este un obstacol pentru soluționarea problemei transnistrene. Este nevoie de alți lideri politici la Tiraspol care, chiar dacă nu îmbrățișează întru totul ideea de reintegrare, sunt deschiși pentru dialog cu UE, sunt deschiși pentru dialog cu oficialitățile de la Chișinău, sunt dispuși să discute o soluție de compromis. În acest context, cred că Ucraina este un aliat incontestabil pentru noi, unul cu o pondere enormă pentru a ne atinge obiectivele la capitolul transnistrean.

Sinteze și Dezbateri de Politică Externă

Buletin Săptămânal, Nr. 52, din 10.07.2011

Corneliu RUSNAC: Spre regret, timpul rezervat emisiunii noastre a expirat. Eu vă mulțumesc foarte mult pentru prezența la acest program. Stimați ascultători, sunt Corneliu Rusnac și vă reamintesc că ați ascultat o emisiune de discuții pe teme de politică externă realizată cu suportul Asociației pentru Politică Externă și finanțată de Fundația Friedrich Ebert. Pe curând!